

12. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sırça Köşk Öyküsünün Metin Değiştirim Teknikleriyle B1 Düzeyine Uyarlanması¹

Betül GÖKTAŞ²

APA: Göktaş, B. (2023). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sırça Köşk Öyküsünün Metin Değiştirim Teknikleriyle B1 Düzeyine Uyarlanması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (37), 243-258. DOI: 10.29000/rumelide.1406963.

Öz

Bireyler duygularını, düşüncelerini, hayallerini, deneyimlerini, istek ve ihtiyaçlarını belirli metinsellik ölçütlerinden yararlanarak sözlü veya yazılı şekilde iletirler. İletişimin temel yapı taşlarından biri metinlerdir. Ana dili konuşurlarına yönelik oluşturulmuş özgün (otantik) metinlerden dilin doğal yapısını ve içeriklerini barındırması nedeniyle yabancı dil öğretiminde de yararlanılmaktadır. Yetkin dil kullanıcılarının dilin sosyokültürel özelliklerini barındıran özgün metinleri anlaması daha kolay olsa da temel ve orta düzey dil kullanıcılarının bu metinleri anlaması mümkün olmayabilir. Bu nedenle özgün metinler, öğreticiler veya materyal yapıcılar tarafından düzeye uygun hâle getirilmeli ve hedef dil öğretiminde kullanılmalıdır. Bu çalışmada Sabahattin Ali tarafından yazılmış “Sırça Köşk” adlı öykü, Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi’ndeki yeterlikler ve Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti’ndeki dil bilgisi yapıları dikkate alınarak B1 düzeyine uyarlanmıştır. Doküman analizi yöntemi kullanılarak yapılan çalışmada anlatı metninin evrensel ve derste kullanılabilir nitelikte olmasına, olay örgüsü içermesine, öğrencilerde yaşantı oluşturmaya ve hedef kitleye uygunluğuna dikkat edilmiştir. Çözümlemeye ve sadeleştirilen metinde değiştirim, tamamlama, genişletme, yineleme, açık hâle getirme, yeniden oluşturma gibi çeşitli tekniklerden yararlanılmış; metin uyarlanırken metnin büyük ve küçük ölçekli yapısı korunmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, metin, uyarlama, sadeleştirme, anlatı

¹ Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmaı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Haklı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Ithanticate, Oran: %18

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 20.09.2023-**Kabul Tarihi:** 20.12.2023-**Yayın Tarihi:** 21.12.2023; **DOI:** 10.29000/rumelide.1406963

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² Öğr. Gör., Bartın Üniversitesi, Rektörlük, Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, betulgoktas89@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1827-1098 / Lect., Bartın University, Rectorate, Turkish Language Teaching Application and Research Centre, **ROR ID:** https://ror.org/03te4vd35, **ISNI:** 0000 0004 0369 647X, **Crossreff Funder ID:** 501100007111

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

With the Text Modification Techniques Adaptation of the Story "Sırça Köşk" in Teaching Turkish as a Foreign Language³

Abstract

Individuals convey their feelings, thoughts, dreams, experiences, wishes and needs in a verbal or written ways with the help of textuality criteria. One of the basic elements of communication is texts. Authentic texts created for native speakers are also used in foreign language teaching because they contain the natural structure and content of the language. Although it is easier for proficient language users to understand original texts that contain the sociocultural characteristics of the language, it may not be possible for basic and intermediate level language users to understand these texts. For this reason, authentic texts should be adapted to the levels by instructors or material creators and used in target language teaching. In this study, the story called "Sırça Köşk" by Sabahattin Ali was adapted to the B1 level, considering the competencies in the Common European Framework of Reference for Languages, and the grammatical structures in the *Yeni Hitit Türkçe Öğretim* course book. The study conducted using the document analysis method and attention was paid to the fact that the narrative text was universal and could be used in the course, included a plot, created an experience for the learners, and was suitable for the target audience. Various techniques such as modification, completion, expansion, repetition, clarification, and reconstruction were used in the analyzed and simplified text. While adapting the text, an attempt was made to preserve the macro and microstructure of the text.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, text, adaptation, simplification, narrative

1. Giriş

Dil, toplum içinde ve toplumlar arasında iletişimin, kültürel/kültürlerarası etkileşimin en önemli unsurlarından biridir. Bilişim ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler, iletişimin yönünü yeniden belirlemiştir. Bunun sonucunda toplumlar arası iletişim bir ivme kazanmış; kültürlerin doğal süreç içerisinde sentezlenmesi yabancı dil öğrenimini zorunlu hâle getirmiştir. Dil; toplumun kültürüne, bakış açısına, düşünce ve yaşayış tarzına ilişkin ipuçları barındıran geniş bir kavramdır. Varlığını devam ettirdiği her an çevresindekilerle iletişim kurma, etkileşim içine girme ve yeni şeyler öğrenme ihtiyacı hisseden insan, bu ihtiyacını dil aracılığıyla gidermektedir. İnsanlar kendini ifade etmek, duygu ve düşüncelerini karşısındakilere aktarmak için metin oluşturmanın inceliklerine hâkim olmak zorundadır. Metin kavramını Aksan (2009, s. 149), çeşitleri iletişim sırasında gerçekleşen bir sözce ya da dil dışı etkenlerle bağlantılı bir sözceler bütünü olarak tanımlamaktadır. Metin dilbilimsel açıdan ise Onursal (2003, s. 123) metnin ne olduğunu şöyle açıklamaktadır: "Tümcelerin dil bilgisel açıdan uygunluğu (Fr. grammaticalité) ya da bu uygunluğun olmayışı (Fr. agrammaticalité) dilbilgisi kurallarına göre nasıl saptanabiliyorsa metinler de metin olmayan tümce dizilerinden, metin dilbilimi

³ It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 18

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, **Article Registration Date:** 20.09.2023-**Acceptance Date:** 20.12.2023-

Publication Date: 21.12.2023; DOI: 10.29000/rumelide. xxxxx

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

çalışmaları sonucunda ortaya çıkan ölçütler yardımıyla ayırt edilebilmektedir.” Dil öğretiminin en temel materyallerinden biri olan metinler; yapay metinler, otantik metinler ve yapılandırılmış metinlerden oluşmaktadır. Mercan (2023, s. 262), yabancı dil öğrenenlerin, dil öğrenim süreçleri boyunca birer sosyal aktör olmalarının beklendiğini; bunu başarabilmeleri, günlük dili rahatlıkla kullanıp sosyal hayata uyum sağlayabilmeleri için ise kısa öykülerde yer alan kalıplar, konuşmalar ve ifadelerin yardımcı olacağını ifade etmiştir. Temel düzeyde öğrencilerin hedef kazanımlara ulaşması için yapay metinler oluşturulsa da orta düzey ve ileri düzeylerde toplumun kültürel özelliklerini de barındıran anlatı metinlerinden yararlanılmalıdır.

2. Anlatı Metinleri ve Anlatının Çözümlemesi

Anlatılar, dil ve toplum var olduğu günden bu yana toplumla birlikte süregelen, toplumun dinamiklerini içinde taşıyan yazınsal eserlerdir. İletişim olgusunun temel dokusunu oluşturan ve insanların var olduğu her yerde dil gibi kaçınılmaz olarak bulunan “anlatı” kavramı, temel yapıyı ve kültürü oluşturan başlıca unsurlardandır. Hayden White’a (1981) göre anlatı, ortak bir gerçekliğin niteliğiyle ilgili kültürler üstü iletiler aktarılabilen bir üst-şifre, bir insan evrenselidir (Akt. Yüksel, 2007, s. 154). Barthes’a gönderimde bulunan Dervişcemaloğlu (2014, s. 45-46), anlatının henüz insanlar onu adlandırmadan ve nasıl işlediğini anlamadan önce var olduğunu ifade etmiştir. Anlatı, genellikle edebi anlatılarla ilişkilendirilir ancak *anlatı* sözcüğü *anlatmak* eylemiyle ilişkilidir; dolayısıyla günlük hayatta herkes birer anlatıcıdır. Anlatı metninin temelindeki metin kavramından yola çıkıldığında Özkan (2004, s. 172), metinlerin iletişimsel işlevlere sahip olduğunu; metin yapısının ve metnin taşıdığı iletişimsel işlevin, metin çözümler tarafından anlamlandırılabilir olması gerektiğini ifade etmektedir. Uzun (2019, s. 197), bir sözce dizisinin metin olabilmesi için bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, kabul edilebilirlik, durumsallık, bilgisellik ve metinlerarası ilişki ölçütlerine uyması gerektiğini belirtmiştir. Anlatı, en kısa biçimiyle bir olayın yeniden sunumudur. Anlatının unsurları, anlatıcı, anlatılan (narratee) ve aktarılan olaydır (Eziler Kıran & Kıran, 2011, s. 100). Dolayısıyla metinlerin anlatıcı ve okuyucu arasındaki iletişime doğru bir şekilde aracılık etmesi için metinsellik unsurlarını taşıması, anlatılan olayın ilgi çekici ve akıcı olması beklenir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bir bireyin hedef dilde yazınsal bir metni anlaması ve ondan estetik bir zevk alması da oldukça önemlidir. Bu yüzden yabancı dil öğretiminde kullanılabilecek anlatı metinleri evrensel nitelikte olmalıdır. Metnin konusunun ve içeriğinin hedef kitlenin profiline uygun olması; sanatlı söyleyişleri barındırmaması; ağız özellikleri taşıması; aşamalılık ilkesini taşıyan bir yapıda olması ve anlaşılır girdi (input+1) barındırması metin seçiminde dikkat edilmesi gereken etkenlerdir. Wallace (1992, s. 71), Halley ve Austin (2004, s. 159), yabancı/ikinci dil öğretim/edinim süreçlerinde kullanılacak yazılı metinlerin bazı özelliklere sahip olmaları gerektiğini dile getirmiştir. Metinler; içerik olarak ilgi çekici olmalı, okuma stratejilerini desteklemeli, metnin dil seviyesi hedef dil öğrencisinin dil seviyesinin biraz üzerinde olmalı (input+1), tercihen özgün metin olmalı, metnin uzunluğu özellikle başlangıç ve temel seviyedeki öğrenci için haddinden fazla olmamalı, kullanılan yazılı metin aynı zamanda farklı sınıf içi etkinliklerde kullanılabilecek özellikte olmalıdır.

Öğrencide yaşantı oluşturacak evrensel nitelikteki metinler seçildikten sonra metnin öğrenci düzeyine uyarlanması için metin dilbilimsel ölçütlerden yararlanılmaktadır. Bu ölçütler çerçevesinde sadeleştirilen metinler, dokusundan minimum kayıpla hedef kitlenin beğenisine sunulmaktadır. Sezgisel olarak söz dizimi ve söz varlığı kapsamında yapılan sadeleştirmeler her ne kadar metnin yüzey yapısında öğrenciler açısından anlaşılır metinler olsa da derin yapıda metinsellik ölçütlerini sağlayan anatomiye zarar verilebilmektedir. Metindeki dilsel unsurların iletiye ve anlama ulaşmayı sağladığı göz önünde bulundurulduğunda metnin özgün biçimindeki retorik yapının kısaca belirlenmesinin ve çözümlenmesinin faydalı olacağı düşünülmüştür. Çünkü metin, rastlantısal olarak peş peşe dizilmiş

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

cümleler yığını değildir. Bakan’a (2012, s. 93) göre metinsellik ölçütlerinden bağdaşıklık ve tutarlılık metin odaklı ölçütler olup metnin bildirişim işlevini gerçekleştirme konusunda dil bilgisel ve sözcüksel ilişkilerle anlamsal tutarlılığı sağlamaktadır.

Bağdaşıklık (Cohesion): metnin yüzey yapısıyla ilgilidir ve metnin anlamlı bir bütün olmasını sağlayan dilsel ilişkiler bütünüdür. Günay’a (2007, s. 71) göre bağdaşıklık, bir yazının metin olmasını sağlayan metin içi ilişkileri kuran, dille ilgili özelliklerin tümünü belirtir. Yavuz (2001, s. 20) ise bağdaşıklık derin yapı kurgusunun anlamlı mantıksal ilişkilerinin yüzeydeki dil yapılarıyla ilişkileri olarak tanımlar. Metnin anlamı, bağdaşıklık unsurları çerçevesinde oluşmaktadır.

Tutarlılık (Coherence): Metnin derin yapısını ilgilendiren tutarlılığın tanımlarına bakıldığında Yavuz (2001, s. 20) tutarlılığı kavramsal süreklilik (anlatımın kavramlar arasında kurduğu nedensellik, karşıtlık gibi anlambilimsel bağların kendi içinde tutarlı bir bütün oluşturması) olarak açıklanan işlemlerin oluşturduğu bütün olarak açıklar. Günay’a (2007, s. 116) göre ise tutarlılık, bir metni genel metin çerçevesinde anlamsal olarak değerlendirmektir. Bağdaşıklık unsurlarıyla desenlenen metin, tutarlı bir metindir. Yani iletinin hedef kitleye akıcı ve anlamlı bir şekilde iletilmesi için metnin bağdaşıklık ve tutarlılık unsurlarını barındırması gerekir. Bu sebeple metnin sadeleştirilmesinde bağdaşıklık ve tutarlılık öğeleri dikkate alınmalıdır.

3. Araştırmanın Amacı

Anlatı metinleri, hedef dilin yansımalarını barındıran edebî unsurlardır. Ancak ana dili konuşurları tarafından oluşturulmuş otantik metinlerin, yabancı/ikinci dil öğrencileri tarafından öylece anlaşılması beklenemez çünkü öğrenci hedef dili aşamalı bir şekilde öğrenmektedir. Öğrencilerin anlaşılır girdi ile karşılaşması için anlatı metinlerinin öğrencilerin düzeylerine göre uyarlanması gerekmektedir. Sabahattin Ali’nin “Sırça Köşk” isimli öyküsünün öncelikle beşli şema sunumunun çıkarılması, ardından B1 düzeyi öğrencilerinin anlayabileceği şekilde sadeleştirilmesi ve okuma materyali hâline getirilmesi çalışmanın temel amacıdır.

Metin değiştirim ölçütlerinden yararlanarak öğrencilerin okuma-anlama becerilerini desteklemek amacıyla ele alınan “Sırça Köşk” adlı öykü, B1 düzeyine uyarlanırken metinsellik ölçütlerine dikkat etmenin yanı sıra Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Metni’nin kazanımlarından ve Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti’nden yararlanılmıştır. Öğrencilerin okuma-anlama becerisini desteklemek amacıyla uyarlanan öykünün evrensel nitelikte olmasına, ağız özellikleri taşımamasına, öğrencide yaşantı oluşturacak nitelikte olmasına, hedef kitleye uygunluğuna, derste işlenebilecek nitelikte olmasına ve olay örgüsü içermesine dikkat edilmiştir.

3.1. Araştırma Yöntemi

Sabahattin Ali’nin “Sırça Köşk” adlı öyküsünün metin değiştirim teknikleri kullanılarak B1 düzeyine uyarlanması çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır (Yıldırım & Şimşek, Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, 2021, s. 189-190). Hedef dil olarak Türkçe öğrencilerinin okuma-anlama becerilerini desteklemek amacıyla yapılan uyarlama çalışmasında öncelikle hedef kitleye uygun anlatı metinleri taranmış; evrensel nitelikte ve olay örgüsü içeren Sırça Köşk öyküsü tespit edildikten sonra Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti’nde A1, A2 ve B1 düzeyi dil bilgisi konuları belirlenmiş; akabinde metinsellik ölçütlerine dikkat edilerek uyarlama çalışması yapılmıştır.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

4. Bulgular

“Sırça Köşk” adlı öykünün öncelikle yüzey yapısı incelenmiş, akabinde anlatı metni cümlelerine ayrılmış ve her cümle için metin değıştirim tekniklerinden yararlanılarak uyarlama çalışması yapılmıştır.

Anlatının Başlığı ve Konusu

Anlatı metninin ilk anlam düzeyinin başlık olduğu kabul edildiğinde “Sırça Köşk” başlığının metne uygun olduğu ve başlıktan yola çıkarak metnin içeriğine yönelik çıkarımda bulunmanın mümkün olduğu söylenebilir. “Sırça” sözcüğü TDK’de “cam, camdan yapılmış” şeklinde açıklanırken “köşk” sözcüğü “bahçe içinde yapılmış süslü ev” tanımıyla karşımıza çıkmaktadır. “Sırça köşk” ise “Kendini toplumdan soyutlayan insanın, kendi içinde oluşturduğu dünya.” şeklinde tanımlanmakta ve mecaz bir anlamla karşımıza çıkmaktadır (Türk Dil Kurumu , 2023).

Metnin başlığını ayrı ayrı veya bütünsel bir şekilde ele aldığımızda metnin içeriğini yansıtan bir başlık olduğu görülmektedir.

Sabahattin Ali bu öyküsünde toplumun sorunlarına ayna tutan ironik bir bakış açısıyla sade, günlük ve büyüleyici bir dil kullanmıştır. Anlatısal ve betimleyici bir metin türü olan öyküde kahramanların adı yoktur ancak tüm toplumlarda yaşanan veya yaşanması mümkün olan iktidarlaşma, öyküdeki “elebaşı” karakteri üzerinden verilmiştir. Öykünün sonunda “sırça köşk”ün yıkılması tasviri ise insanlara toplumdan soyutlanmış hiçbir yönetimin kalıcı olmadığını göstermektedir.

4.2. Anlatıcının Bakış Açısı

Anlatının bir parçası olan ve çağdaş anlatıbilimde bir anlatının ortaya çıkmasını sağlayan üç temel rolden biri olarak değerlendirilen anlatıcının (Dervişcemaloğlu, 2014, s. 113) aslında dış dünya gösterimi yoktur; anlatıcı metindeki soyut bir varlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Anlatılar, üç farklı bakış açısıyla sunulmaktadır. Odaklayım adı da verilen, anlatıcının durumu ve algısından kaynaklanan bu bakış açısının sıfır odaklayım, iç odaklayım ve dış odaklayım olmak üzere üç türünden söz edilmektedir (Eziler Kıran & Kıran, 2011, s. 142). “Sırça Köşk” adlı anlatı, her şeyi bilen ve gören anlatıcının bakış açısı olan sıfır odaklayım ile üçüncü kişi adılı kullanılarak okuyucuya sunulmuştur. Öykünün anlatıcısı; kişilerin yaşantılarına, planlarına ve niyetlerine ilişkin tüm bilgilere sahiptir. Anlatıcı, metni tanrısal bir bakış açısıyla sunmakta ve didaktik bir amaç gütmektedir. Öyküdeki anlatıcı, heterodiegetik olarak da adlandırılan öykü dışı anlatıcıdır.

4.3. Anlatıda Zaman ve Uzam

Kavukçu (2013, s. 124), “birçok şeyi belirleyen, anlatıma düşünsel bir hız ya da yavaşlık veren, kırbacı ve dizgini elinde tutanın” zaman olduğunu belirtmiştir. Anlatılar iki temel zamanı bünyesinde barındırmaktadır: Kurmacanın yaşandığı zaman ve anlatıldığı zaman. “Sırça Köşk” öyküsünde anlatı türünün özellikleri nedeniyle de belirsiz bir zamandan söz edilebilir. Yani anlatının ne zaman yaşandığı veya yaşanıp yaşanmadığı belli değildir. Ancak yaşandığı varsayımından yola çıkılırsa geçmişte yaşanan olaylar, belli bir zaman diliminden sonra anlatıldığı için artsüremsel öyküleme söz etmek mümkündür.

Anlatının kurucu bileşenlerinden olan uzam, anlatıda olay ve kişilerin yerleştirildiği yer olarak tanımlanmaktadır (Özmen C. , 2019, s. 28). Uzam da anlatıların temel elementlerinden biridir. “Sırça Köşk” öyküsünde açıkça verilmiş bir uzam adı olmamakla birlikte uzamı tasvir eden öğeler bulunmaktadır. Anlatı yüksekçe bir tepeden bakıldığında düz bir ovaya kurulmuş bir şehirde geçmektedir. Anlatının iki uzamı vardır: öykünün başladığı yolculuk uzamı ve öykünün geçtiği şehir uzamı.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

4.4. Anlatının Oluşumu

Anlatıların çözümlenmesinde kullanılan en yaygın izlençe, başlangıç durumunu; dönüştürücü öğeleri ve bitiş durumunu içeren beşli şemadır.

Tablo 1. Sırça Köşk öyküsünün beşli şema sunumu.

ÖYKÜ				
Başlangıç Durumu	Dönüşümler			Bitiş Durumu
	Dönüştürücü Öge (Düğüm)	Dinamik Olaylar Zinciri (Eylem)	Onarıcı/Dengeleyici Öge (Çözüm)	
Boş gezmeyi iş yapmaktan çok seven üç arkadaş vardır.	Bir gün uzun bir yolculuğun ardından yüksekçe bir tepeden ovadaki şehre bakarken üç arkadaşın birinin aklına sırça köşk yapma fikri gelir.	Üç arkadaş şehre varduktan sonra halkı sırça köşk yapmaya ikna eder. Sırça köşk yapılır. Üç arkadaş sırça köşkte yaşamaya başlar. Halktan bazılarını da köşkte çalıştırır ancak halk köşkün ihtiyacını karşılayamaz duruma gelir.	Halk isyan eder ve yıkılmaz sandığı sırça köşkü yıkar.	Çaresizliğe karşı birlik olan halk, sırça köşkü yıkar. Eski mutlu günlerine döner ancak uzunca bir süre sırça köşkün anılarını silemez.

4.5. Anlatı Metninin Çözümlenmesi

"Sırça Köşk" anlatısının başlığı metnin içeriğini yansıttığı, temel ve mecaz anlamlar taşıdığı ve bağlamdan gerekli anlamın çıkarılabileceği düşünüldüğü için değiştirilmemiştir. Anlatıdaki değişiklikler ve yapılan değişiklik işlemleri hem sözdizimsel hem de sözlüksel olarak aşağıdaki tabloda açıklanmıştır.

Tablo 2. Sırça Köşk Öyküsünün Analizi ve Değişirimi

Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin	Yapılan Değişirimi İşlemi
(2)Bugünden yarına geçinmek, gittikleri yerlerin birinden yüz bulsalar, beşinden kovulmak onları bıktırır. canlarına tak demiş.	(2) Yarını bilmeden geçinmek, gittikleri yerlerin çoğundan kovulmak onları bıktırır.	"bugünden yarına geçinmek", "gittikleri yerlerin birinden yüz bulsalar, beşinden kovulmak", "canına tak etmek" deyimleri B1 düzeyindeki öğrenciler için anlamlandırması zor deyimler olduğu ve cümle öğrencide bilişsel yük oluşturacağı için düzeye uygun şekilde yeniden yazılmıştır.
(3)Alın teriyle kazanıp gönül rahatlığıyla yemeyi de gözlerine	(3) Çalışarak kazanıp gönül rahatlığıyla yemeyi	"alın teriyle kazanmak", "gözüne kestirmek", "eli işe yatkın olmak" deyimleri B1 düzeyindeki öğrenciler için

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

kestiremezlermiş çünkü elleri işe yatkın değilmış.	düşünmezlermiş çünkü becerikli değillermiş.	anlamlandırması zor deyimler olduğu ve cümle öğrenicide bilişsel yük oluşturacağı için düzeye uygun şekilde yeniden yazılmıştır.
(4)Bir gün, uzun bir yolculuktan sonra yüksekçe bir tepede oturup aşağıdaki ovada yayılan büyük bir şehre garip garip bakarlar, acaba bu bilmediğimiz yerde nasıl karşılanacağız, diye acı acı düşünürlerken, içlerinden birinin aklına yaman bir fikir gelmiş, hemen yerinden fırlayıp:	(4) Bir gün, uzun bir yolculuktan sonra yüksekçe bir tepede oturup aşağıdaki ovada bulunan büyük şehre garip garip bakmışlar. Acaba bu bilmediğimiz şehirde bizi nasıl karşılayacaklar diye acı acı düşünmeye başlamışlar. İçlerinden birinin aklına kötü bir fikir gelmiş ve hızla yerinden kalkıp:	Cümle iç içe karmaşık bir yapıda olduğu ve bilinmeyen çok fazla sözcük ve yapı içerdiği için hem sözcüklerin bir kısmı aynı anlama gelen daha kolay sözcüklerle değiştirilmiş hem de karmaşık cümle bölünerek üç farklı cümle hâline getirilmiştir.
(8)Elebaşı yolda üç beş sözle arkadaşlarına şehre varınca nasıl davranacaklarını öğretmiş.	(8)Kötü fikirli olan arkadaşları, yolda diğer arkadaşlarına şehre vardıktan sonra nasıl davranacaklarını öğretmiş.	“elebaşı” sözcüğü B1 düzeyi için zor olduğu için açıklama şeklinde verilmiş, üç arkadaştan biri elebaşı sözcüğü yerine sunulduğu için anlatımın estetiğini korumak amacıyla “arkadaşlarına” sözcüğü “diğer arkadaşları” sözcüğüyle değiştirilmiştir. “varınca” ulacı yapısal olarak B1 düzeyinin üstünde olduğu için “vardıktan sonra” şeklinde değiştirilmiştir.
(10)Bu memlekette bütün millet çalışır, herkes elinden gelen işi yapar, kendi başına buyruk, beyler gibi yaşamış.	(10)Bu memlekette bütün millet çalışır; herkes elinden gelen işi yapar; dilediği gibi, bolluk içinde yaşamış.	“kendi başına buyruk” ifadesi “dilediği gibi” ifadesiyle; “beyler gibi” ifadesi ise “bolluk içinde” ifadesi ile değiştirilmiştir.
(11)Tarlalarda, dükkânlarda insanlar arı gibi çalışır, kazanan kazanamayana destek olur, malını lüzumuna göre başkasıyla değişir, kavgasız dövüşsüz, efendisiz uşaksız, ömrünün sonunu bulurmuş.	(11) İnsanlar tarlalarda, dükkânlarda arı gibi çalışmış. Kazanan kazanamayana destek olur, malını ihtiyaca göre başkasıyla değişirmiş. Halk kavgasız dövüşsüz, efendisiz uşaksız ömrünü geçirmiştir.	Karmaşık cümle bölünerek üç cümle hâlinde sunulmuştur. “lüzum” sözcüğü kullanım sıklığı daha fazla olan “ihtiyaç” sözcüğüyle; “ömrünün sonunu bulmak” yapısı ise “ömrünü geçirmek” yapısıyla değiştirilmiştir.
(12)Gündelik işlerini gördürmek, nizalarını yatıştırmak için aralarından seçtikleri adamlar hemşerilerine hizmet etmekten başka şey düşünmez, zorbalığı akıllarından bile geçirmezlermiş.	(12)Gündelik işlerini yaptırmak, kavga edenleri sakinleştirmek için aralarından seçtikleri adamlar, hemşerilerine hizmet etmekten başka şey düşünmezmiş. Hele zorbalığı akıllarından bile geçirmezlermiş.	Cümle bölünerek iki cümle hâline getirilmiş. “nizalarını yatıştırmak” sözcüğü “kavga edenleri sakinleştirmek” şeklinde açıklayıcı bir şekilde sunulmuştur. Bölünen cümle artgönderim ilişkisiyle sunulurken “hele”

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

		sözcüğü getirilerek anlamın pekiştirilmesi sağlanmıştır.
(15)Ahbaplar, önceden aralarında sözbirliği ettikleri üzere sokaklarda aylak aylak dolaşp etraflarına bakarlar, başlarını sallayıp yanlarından geçenlere duyuracak şekilde:	(15)Arkadaşlar, önceden anlaştıkları gibi sokaklarda boş boş dolaşp etraflarına bakarlar, başlarını sallayıp duyulacak şekilde:	"ahbaplar" sözcüğü düzeye uygun olan "arkadaşlar" sözcüğüyle; "aylak aylak" ikilemesi "boş boş" ikilemesiyle değiştirilmiştir. "aralarında söz birliği ettikleri üzere" yapısı "anlaştıkları gibi" yapısıyla "yanlarından geçenlere duyuracak" yapısı "duyulacak" yapısıyla değiştirilmiştir.
(21)Ahbapların elebaşısı: -Yahu, sizin memleketin sırça köşkü nerede? diye öğrenmek istemiş.	(21)Arkadaşların lideri: -Yahu, sizin memleketin sırça köşkü nerede? diye öğrenmek istemiş.	"ahbap" sözcüğü "arkadaş" sözcüğüyle, "elebaşısı" sözcüğü daha evrensel bir sözcük olan "lider" sözcüğüyle değiştirilmiştir.
(28)Şehir halkını daha çok merak sarmış.	(28) Şehir halkı daha çok meraklanmış.	"merak salmak" deyimi düzeye uygun şekilde "meraklanmak" eylemiyle değiştirilmiştir.
(30)Beş on adım sonra önleyip tekrar sormuşlar:	(30) Beş on adım sonra önlerine geçip tekrar sormuşlar:	"önlemek" eylemi günümüzde kullanım sıklığı daha yüksek olan "önüne geçmek" eylemiyle değiştirilmiştir.
(36)Halk, aralarında ayaküstü bir danışmışlar, sonra yabancıların yanına sokulup: -Bizim başka şehirlerden ne diye noksanımız olsun?	(36) Halk, önce kendi arasında konuşmuş, sonra yabancıların yanına yaklaşıp: - Bizim başka şehirlerden niye eksikimiz olsun?	"aralarında ayaküstü bir danışmışlar" yapısı daha açık hâle getirmek için "önce kendi aralarında konuşmuş" şeklinde, "sokulmak" eylemi ise "yaklaşmak" eylemiyle değiştirilmiştir. "ne diye" yaygın ve bilinen şekli olan "niye" sorusuyla, "noksan" sözcüğü ise "eksik" sözcüğüyle değiştirilmiştir.
(37)Mademki bu kadar lazımmuş, hadi hep beraber şu sırça köşkü yapiverelim! demişler.	(37)Mademki bu kadar lazımmuş, hadi hep beraber şu sırça köşkü çabucak yapalım! demişler.	"yapiverelim" ifadesi tezlik bildirdiği ve B1 düzeyine uygun bir yapıda olmadığı için "çabucak yapalım" şeklinde değiştirilmiştir.
(44)-Ne lazımsa verelim, kimselerin memleketinden aşağı kalmak istemeyiz! diye direnmiş.	(44)-Ne lazımsa verelim, kimselerin memleketinden geri kalmak istemeyiz! diye ısrar etmiş.	"aşağı kalmak" deyimi "geri kalmak" deyimiyle, "direnmek" eylemi "ısrar etmek" eylemiyle değiştirilmiştir.
(46)Üç ahbap sırça köşkün mimarlığını üstüne almış, halk	(46)Üç arkadaş sırça köşkün mimarlığını üstlenmiş. Halk da	"ahbap" sözcüğü "arkadaş" sözcüğüyle, "üstüne almak" deyimi "üstlenmek"

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

aralarından işçi seçmiş, arabacı ayırmış, şehrin en büyük meydanına kum taşımaya, kömür getirmeye başlamış. aralarından işçi seçmiş, arabacı ayırmış. Arabacılar şehrin en büyük meydanına kum taşımaya ve kömür getirmeye başlamış. eylemiyle değiştirilmiştir. Uzun cümle bölünerek üç cümle hâline getirilmiştir; cümlede sözlüksel ve sözdizimsel değişiklikler meydana gelmiştir.

(47)Bir kısmı da bu işte çalışanlara yiyecek, içecek getirir, giyim eşyası tedarik edermiş. (47)Bir kısmı da bu işte çalışanlara yiyecek, içecek getirir, giyim eşyası bulurmuş. “tedarik etmek” eylemi aynı anlama gelen “bulmak” eylemiyle değiştirilmiştir.

(49)Daha tamam değil, memleketinizin şanına layık büyüklükte değil ama o da olur. (49)Daha bitmedi, memleketinizin şanına şöhretine yakışacak kadar büyük değil ama o da olur. “tamam değil” yapısı “bitmedi” şeklinde değiştirilmiştir. Böylece bir önceki cümlede yer alan “tamam değil” yapısına da gönderimde bulunulmuştur. “şanına layık büyüklükte” yapısı açıklama tekniğiyle “ şanına şöhretine yakışacak kadar büyük” yapısıyla daha anlaşılır hâle getirilmiştir ve anlam pekiştirilmiştir.

(51)Halk, artık bir sırça köşkümüz var, diye sevinmiş, kendi yediğinden, giydiğinden kesip sırça köşkte oturanlarla onların hizmetine ayrılanlara vermeye başlamış. (51)Halk, artık bir sırça köşkümüz var, diye sevinmiş. Kendi yiyeceğinden, giyeceğinden ayırıp sırça köşkte oturanlara ve onlara hizmet edenlere vermeye başlamış. Cümle bölünerek iki cümle şeklinde sunulmuştur. “yediğinden, giydiğinden kesip” yapısı “yiyeceğinden, giyeceğinden ayırıp” yapısıyla değiştirilmiştir; “oturanlarla onların hizmetine ayrılanlara” yapısı daha anlaşılır olması için “ oturanlara ve onlara hizmet edenlere” şeklinde değiştirilmiştir.

(55)Arabalar yeniden kum taşımış, sırça köşkün efendileriyle onlara hizmet edenlere, yapıda çalışanlara davarlarla koyun, çuvallarla ekin, küfelerle yemiş getirmiş. (55)Arabalar yeniden kum taşımış, sırça köşkün efendileriyle onlara hizmet edenlere, köşkün yapımında çalışanlara sürülerle koyun, çuvallarla ekin, sepetlerle meyve getirmiş. “yapıda” sözcüğü açıklanarak “köşkün yapımında” şekliyle verilmiş; “davar” sözcüğü “sürü” sözcüğüyle “küfe” sözcüğü “sepet” sözcüğüyle, “yemiş” sözcüğü “meyve” sözcüğüyle değiştirilmiştir.

(57)Onlar da burada ekmek elden su gölden yaşamanın tadını alınca sırça köşkün çok lüzumlu bir şey olduğuna inanmışlar, hemşerilerini de inandırmak için gayrette kusur etmemişler. (57)Onlar da burada ekmek elden su gölden, çalışmadan başkasının kazancını yiyerek yaşamanın tadını alınca sırça köşkün çok gerekli bir şey olduğuna inanmışlar. Hemşerilerini de inandırmak için çabalamışlar. “ekmek elden su gölden” deyimini anlamı eklenerek açıklanmış; “gayrette kusur etmemek” deyimini “çabalamak” şeklinde değiştirilmiştir.

(58)Bu yolda sırça köşk yükseldikçe yükselmiş, kat üstüne kat binmiş. (58)Bu amaçla sırça köşk sürekliliğiyle yükselmiş, kat üstüne kat binmiş. “yol” sözcüğü mecaz anlamıyla kullanıldığı için “amaç” sözcüğüyle,

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

		sürerlik anlamı katan "yükseldikçe" yapısı "sürekli" sözcüğüyle değiştirilmiştir.
(60)Ama sırça köşkte oturanlarla onlara hizmet edenleri beslemek de halkın belini pek bükmüş.	(60)Ama sırça köşkte oturanlarla onlara hizmet edenleri beslemek de halkı zor duruma sokmuş.	"belini bükmek" deyimini "zor duruma sokmak" deyimiyile değiştirilmiştir.
(61)Aralarında homurdananlar türemiş.	(61)Aralarında homurdananlar, öfkeyle konuşanlar çıkmaya başlamış.	"homurdananlar" sözcüğü "öfkeyle konuşanlar" açıklamasıyla desteklenmiş; "türemek" eylemi "çıkmaya başlamak" eylemiyle değiştirilmiştir.
(68)Halk: -Pekâlâ demiş ama bir sürü aylakcının ne lüzumu var?	(68)Halk: -Pekâlâ demiş ama bir sürü işçinin ne gereği var?	"aylakçı" sözlükte "temelli işi olmayan işçi" şeklinde tanımlandığı için ve öyküde işçilerin yerine kullanıldığı için bu şekilde değiştirilmiştir. "lüzum" sözcüğü, "gerek" sözcüğüyle değiştirilmiştir.
(76)-Sırça köşke zamanında mal göndermeyenleri, noksan mal gönderenleri, sırça köşkün kadrini bilmek istemeyip ona kastedenleri arar bulur...	(76)-Sırça köşke zamanında mal göndermeyenleri, eksik mal gönderenleri, sırça köşkün kadrini kıymetini bilmeyip ona kastedenleri, kötülük etmek isteyenleri arar bulur...	"noksan" sözcüğü aynı anlama gelen "eksik" sözcüğüyle değiştirilmiş, "kadrini bilmek istememek" eylemi "kadrini kıymetini bilmeyip" şeklinde açıklanarak düzenlenmiş, "kastetmek" eylemi anlamıyla birlikte verilmiştir.
(77)Öyle sütü bozukları başıboş bırakmak olur mu?	(77)Öyle soysuzları serbest bırakmak olur mu?	"sütü bozuk" sözcüğü "soysuz" sözcüğüyle, "başıboş" sözcüğü "serbest" sözcüğüyle değiştirilmiştir.
(82)Halk ne sorduysa cevabını almış, bütün odalarla bu odalarda aylak oturan insanların pek lüzumlu olduğuna inanmış çünkü bunların kimi sırça köşkün ışıkçı başısı, kimi döşekçi başısı, kimi onun yamağı, kimi yamağının yamağı imiş.	(82)Halk tüm sorularının cevabını almış. Bütün odaların ve bu odalarda boş oturan insanların pek gerekli olduğuna inanmış çünkü bunların kimi sırça köşkün ışığından, kimi yatak döşeginden sorumluymuş. Kimi onun yardımcısı, kimi yardımcısının yardımcısıymış.	Cümle bölünerek üç cümle şeklinde verilmiştir. "aylak" sözcüğü "boş" sözcüğüyle, "lüzumlu" sözcüğü "gerekli" sözcüğüyle, "yamak" sözcüğü "yardımcı" sözcüğüyle değiştirilmiştir. İkinci cümle daha anlaşılır bir sözdizimsel yapıya sokulmuştur.
(84)Ama sırça köşktekiler arttıkça, halkta onları doyuracak takat kalmamış.	(84)Ama sırça köşktekiler arttıkça, halkta onları doyuracak güç kalmamış.	"takat" sözcüğü aynı anlama gelen "güç" sözcüğüyle değiştirilmiştir.
(86)Ayak direyenleri götürüp sırça köşkün bodrumuna kapamışlar.	(86) Zorluk çıkaranları götürüp sırça köşkün bodrumuna kapamışlar.	"Ayak diremek" deyimini "bağlama uygun" şekilde "zorluk çıkarmak" deyimiyile değiştirilmiştir.
(89)Baştakiler doğuştan tembeldikleri, sonradan yanaşanlar da çalışmayı çoktan unuttukları	(89)Baştakiler doğuştan tembeldikleri, sonradan gelenler de çalışmayı çoktan unuttukları için	Sıralı cümle yapısında olan karmaşık cümle bölünmüş ve aynı anlama gelecek

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

<p> için kendilerini besleyenlere, buna karşılık bir şeyler borçlu olduklarını akıllarına bile getirmezler; yalnız birbirlerinin hizmetine bakarlar; memleketin halkına, bir köylünün inekleriyle köpeklerine baktığı kadar bile göz kulak olmazlarmış.</p>	<p> kendilerini besleyen halka borçlu olduklarını asla düşünmezlermiş. Yalnız birbirlerine hizmet ederler, halka hiç hizmet etmezlermiş.</p>	<p> şekilde daha yalın bir formata sokulmuştur. Cümle yeniden düzenlenirken özgün metinden cümleyi zorlaştıran yapılar ve sözcükler silinerek birtakım çıkarımlar yapılmıştır.</p>
<p>(90) Ama halkın gözü yıldığı için elindekini avucundakini vermiş.</p>	<p>(90) Ama halk korktuğu için elindekini avucundakini vermiş.</p>	<p>“gözü yılmak” deyimini “korkmak” eylemiyle değiştirilmiştir.</p>
<p>(95) Onun azameti, onun parlaklığı yanında üç beş çuval ekin, dört beş davar nedir ki?..</p>	<p>(95) Onun büyüklüğü, onun parlaklığı yanında üç beş çuval ekin, dört beş davar nedir ki?..</p>	<p>“azamet” sözcüğü “büyüklük” sözcüğüyle değiştirilmiştir.</p>
<p>(98) Bütün koyunların kelleleri halka dağıtılsın!</p>	<p>(98) Bütün koyunların kafaları halka dağıtılsın!</p>	<p>“kelle” sözcüğü “kafa” sözcüğüyle değiştirilmiştir.</p>
<p>(112) Bunun üzerine halk, beyinsiz, dilsiz, gözsüz kelleleriyle dağılmak üzereyken, aralarında canından bezmiş biri: -Böyle başın da bana lüzumu yok! diyerek boynuzundan tuttuğu kelleyi fırlatıvermiş.</p>	<p>(112) Bunun üzerine halk, beyinsiz, dilsiz, gözsüz kafalarıyla dağılmak üzereyken, aralarında bıkmış usanmış biri: -Böyle baş da bana lazım değil! demiş ve boynuzundan tuttuğu kelleyi fırlatmış.</p>	<p>“kelle” sözcüğü “kafa” sözcüğüyle, “canından bezmek” deyimini “bıkmak usanmak” eylemiyle değiştirilmiştir. “Böyle başında bana lüzumu yok! diyerek” yapısı “Böyle baş da bana lazım değil! demiş ve” şeklinde değiştirilmiştir. Cümlede hem sözlüksel hem sözdizimsel değişiklikler yapılmıştır.</p>
<p>(113) İşte o zaman herkesin şaştığı bir şey olmuş; hızla gidip sırça köşke çarpan kelle orada -Şangır!..- diye koskocaman bir gedik açmış.</p>	<p>(113) İşte o zaman herkesin şaşırduğu bir şey olmuş; hızla gidip sırça köşke çarpan kelle orada -Şangır!..- diye koskocaman bir delik açmış.</p>	<p>“şaşmak” eylemi kullanım sıklığı daha yüksek olan “şaşırmak” eylemiyle, “gedik” sözcüğü “bağlama uygun olarak “delik” sözcüğüyle değiştirilmiştir.</p>
<p>(114) Halk her şeyden sağlam, hiçbir zaman yıkılmaz, kırılmaz bildiği o koskoca sırça köşkün bu kadar çürük olduğunu görünce elindeki kelleleri birbiri arkasına ona fırlatmaya başlamış; göz açıp kapayıncaya kadar tuzla buz olan sırça köşk çökmüş, yıkılmış, içindekilerin çoğu cam kırıklarının altında ezilmiş, kapıya yakın yerlerdeki beş on kişi zor kurtulmuş.</p>	<p>(114) Halk her şeyden sağlam, hiçbir zaman yıkılmaz, kırılmaz bildiği o koskoca sırça köşkün bu kadar çürük olduğunu görünce elindeki kelleleri art arda ona fırlatmaya başlamış. Sırça köşk çok kısa sürede paramparça olmuş. İçindekilerin çoğu cam kırıklarının altında ezilmiş, kapıya yakın yerlerdeki beş on kişi zor kurtulmuş.</p>	<p>Uzun ve karmaşık bir yapıya sahip olan 114. cümle üç ayrı cümle hâline getirilmiştir. “birbiri arkasına” yapısı bağlama uygun olarak “art arda” şeklinde değiştirilmiştir. “göz açıp kapayıncaya kadar” deyimini sözlükteki anlamıyla değiştirilmiş, aynı cümlelerin söz varlığının bir kısmı çıkarılmış, cümle B1 düzeyine uygun, daha yalın ve anlaşılır bir formata sokulmuştur. “tuz buz olmak” deyimini de bağlam içerisinde “paramparça olmak” anlamıyla verilmiştir.</p>
<p>(115) Halk sırça köşkün enkazını çabuk temizlemiş, dünyada onsuz da yaşayabileceğini anlayarak eski hayatına dönmüş, işini yine arasından seçtiği adamlara gördürmüş ama sırça</p>	<p>(115) Halk sırça köşkün enkazını çabuk temizlemiş. Dünyada onsuz da yaşayabileceğini anlamış ve eski hayatına dönmüş. İşini eskisi gibi aralarından seçtiği adamlara yaptırmış ama sırça köşkün kötü</p>	<p>Karmaşık bir yapıya sahip olan cümle üç cümle bölünmüş ve sözdizimsel değişiklikler yapılmış. Sözlüksel anlamda ise “gördürmek” eylemi “yaptırmak”</p>

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

köşkün kötü hatırasını uzun zaman zihninden çıkaramamış.	hatırasını uzun zaman aklından çıkaramamış.	eylemiyle, "zihin" sözcüğü "akıl" sözcüğüyle değiştirilmiştir. Cümleler yapısal olarak B1 düzeyine uygun şekilde sunulmuştur.
---	--	---

B1 düzeyi öğrencilerinin hedef kitle olarak baz alındığı çalışmada, öğrencilerin anlatıdan estetik haz alabilmesi ön planda tutularak metnin büyük ölçekli yapısı ve küçük ölçekli yapısı korunmaya çalışılmıştır. Metnin değiştirim işlemleri yapılmadan önce anlatının olay örgüsünü ortaya koyan beşli anlatı şeması çıkarılmıştır. Sadeleştirme işleminde metnin anatomisine zarar verilmemeye çalışılmıştır.

5. Sonuç

Yabancı dil öğretiminde özellikle orta ve ileri düzeyde otantik materyal kullanımı, iletişimsel dil yaklaşımına hizmet etmesi açısından gittikçe yaygınlaşan durumdur. Hedef dil konuşurlarına özgü içerikler, dilin doğal yapısından beslenmesi nedeniyle hedef dil alanında yetkin kullanıcı olmayı destekleyen materyaller olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle özgün materyallerin mümkün olduğunca düzeylere uyarlanarak hedef dil öğrencilerine sunulması ve öğretimi desteklemesi kaçınılmaz bir hâl almıştır. Öğrencilerin okuma anlama becerisini desteklemek amacıyla ana dili Türkçe olanlar için yazılmış metinler incelenmekte ve sadeleştirme/uyarlama çalışmaları yapılmaktadır. Yapılan incelemeler sonucunda Sabahattin Ali'nin "Sırça Köşk" adlı öyküsünün ağız özellikleri taşımadığı, öğrencide yaşantı oluşturacak ve evrensel nitelikte olduğu, olay örgüsü içerdiği görülmüş; akabinde Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti ve Diller İçin Avrupa Öneriler Çerçevesindeki yeterlikler dikkate alınarak uyarlama çalışması yapılmıştır.

Uyarlama çalışması yapılırken iletinin aynen korunmasına özen gösterilmiştir. Çözümlemeler ve sadeleştirilen anlatının özgün metninde 119 cümle varken sadeleştirilmiş metinde cümle sayısı 134'e çıkmıştır çünkü karmaşık dil yapısına sahip olan cümleler bölünmüştür. Cümlelerdeki düzey üstü yapılar, düzeye uygun yapılarla; düzey üstü sözcükler düzeye uygun sözcüklerle değiştirilmiştir. Anlatıda devrik yapıda cümle bulunmamaktadır ancak görece az da olsa eksilteli cümleler tamamlanmıştır. Anlatı sadeleştirilirken değiştirim, yineleme, pekiştirme, açık hâle getirme ve yeniden oluşturma gibi çeşitli sadeleştirme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Çalışmanın sonunda "Sırça Köşk" öyküsünün B1 düzeyine uyarlanmış metni yer almaktadır.

Kaynakça

- Aksan, D. (2009). *Anlambilim, anlambilim konuları ve Türkçenin anlambilimi* (4 b.). Ankara: Engin Yayınevi.
- Bakan, H. (2012). *Yabancılar Türkçe öğretiminde metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde bir sadeleştirme denemesi: Sait Faik Abasıyanık, "Meserret Oteli"* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Dervişcemaloğlu, B. (2014). *Anlatıbilime giriş*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Eziler Kıran, A., & Kıran, Z. (2011). *Yazınsal okuma süreçleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Günay, D. (2007). *Metin bilgisi*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Haley, M. H., & Austin, T. Y. (2004). *Content-based second language teaching and learning-an interactive approach*. USA: Pearson Education Inc.
- Kavukçu, C. (2013). *Örümcek kapanı*. İstanbul: Can Yayınları.
- Mercan, Ö. (2023). Orhan Kemal'in *Ekmek Kavgası* öyküsünün biçimbilimsel çözümlemesi ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine uygunluğu. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 33, 261-275.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

- Onursal, İ. (2003). Türkçe metinlerde bağdaşıklık ve tutarlılık. İ. Onursal, A. Kıran, E. Korkut, & S. Ağıldere (Dü) içinde, Günümüz Dilbilim Çalışmaları (s. 121-132). İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Özkan, B. (2004). Metindilbilimi, metindilbilimsel bağdaşıklık ve Haldun Taner'in "Onikiye bir var" adlı öyküsünde metindilbilimsel bağdaşıklık görünümleri. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13(1), 167-182.
- Özmen, C. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin değıştirim teknikleriyle öykülerin yeniden oluşturulması (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Türk Dil Kurumu . (2023, 09 11). Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Uzun, L. (2019). Metindilbilim: temel ilke ve kavramlar. L. Uzun içinde, Genel dilbilim-II (s. 173-204). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Wallace, C. (1992). Reading. Oxford: Oxford University Press.
- Yavuz, M. (2001). Metinlerde edimsel gösterge çözümlemesinin eğitim amaçlı kullanımı (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksel, H. G. (2007). Anlatısal metinler ve kısa öykü. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 153-174.

SIRÇA KÖŞK-SABAHATTİN ALİ

SADELEŞTİRİLMİŞ METİN-B1 DÜZEYİ

Bir zamanlar boş gezmeyi iş yapmaktan çok seven üç arkadaş varmış. (2) Yarını bilmeden geçinmek, gittikleri yerlerin çoğundan kovulmak onları bıktırmış. Çalışarak kazanıp gönül rahatlığıyla yemeyi düşünmezlermiş çünkü becerikli değillermiş. Bir gün, uzun bir yolculuktan sonra yüksekçe bir tepede oturup aşağdaki ovada bulunan büyük şehre garip garip bakmışlar. Acaba bu bilmediğimiz şehirde bizi nasıl karşılayacaklar, diye acı acı düşünmeye başlamışlar. İçlerinden birinin aklına kötü bir fikir gelmiş ve hızla yerinden kalkıp:

-Gelin benimle beraber, bu şehirde sırça köşk yapalım; ömrümüzün sonuna kadar bolluk içinde, rahat yaşarız! demiş.

Ötekiler:

-Bu sırça köşk de nedir? diye sormuşlar, beriki:

-Durmayın, vakit kaybetmeyelim, yolda anlatırım! diye onları peşine takmış, bayırdan aşağı kuş gibi hızla inmeye başlamışlar.

Kötü fikirli olan arkadaşları, yolda diğerk arkadaşlarına şehre vardıktan sonra nasıl davranacaklarını öğretmiş.

İndikleri şehir, o memleketin başşehri imiş. Bu memlekette bütün millet çalışır; herkes elinden gelen işi yapar; dilediği gibi, bolluk içinde yaşarmış. İnsanlar tarlalarda, dükkânlarda arı gibi çalışmış. Kazanan kazanamayana destek olur, malını ihtiyaca göre başkasıyla değışirmiş. Halk kavgasız dövüşsüz, efendisiz uşaksız ömrünü geçirirmiş. Gündelik işlerini yaptırmak, kavga edenleri sakinleştirmek için aralarından seçtikleri adamlar hemşerilerine hizmet etmekten başka şey düşünmezmiş. Hele zorbalığı akıllarından bile geçirmezlermiş.

Bizim üç ahbap geldikleri sırada şehrin pazarıymış. Sokaklarda ekinler, yemişler, dokumalar, kumaşlar, demirler, kömürler küme küme durur; alıcı ile verici, aracısız iş görürmüş.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Arkadaşlar, önceden anlaştıkları gibi sokaklarda boş boş dolaşip etraflarına bakarlar, başlarını sallayıp duyulacak şekilde:

-Allah allah... Amma da acayip memleket ha!. diye söylenirlermiş.

Bir sokak gitmişler, öbür sokağa varmışlar; ondan çıkıp başkasına dalmışlar ama hep şaşkın şaşkın aynı sözleri tekrarlamışlar. Gitgide arkalarına bir sürü meraklı takılmış, bu yabancılar memleketin nesini acayip buldular acaba? diye aralarında soruşturmaya başlamış. Nihayet birisi dayanamayip yabancılara sormuş:

Neye şaşırıyorsunuz Allah aşkına?

Arkadaşların önderi:

-Yahu, sizin memleketin sırça köşkü nerede? diye öğrenmek istemiş.

-Ne sırça köşkü?

-Nasıl? Sizin sırça köşkünüz yok mu?

-O da neymiş?

Liderleri yanındaki dostlarına dönüp:

-Aman yarabbi, daha sırça köşkün ne olduğunu bilmiyorlar. Böyle memlekette durulmaz, hemen yolumuza gidelim! demiş.

Şehir halkı daha çok meraklanmış. Arkadaşların peşini bırakmamışlar. Beş on adım sonra önlerine geçip tekrar sormuşlar:

-Canım, neymiş şu sırça köşk? Anlatın bakalım, pek lüzumlu bir şeyse belki biz de yaparız!

-Lüzumlu ne demek? Sırça köşkü olmayan şehir, sırça köşke bağlanmayan memleket olur mu?.. Haydi dostlar gidelim!..

Halk, önce kendi arasında konuşmuş, sonra yabancıların yanına yaklaşip:

- Bizim başka şehirlerden niye eksikimiz olsun? Mademki bu kadar lazımmış, hadi hep beraber şu sırça köşkü çabucak yapalım! demişler.

Yabancıların lideri:

-Olmaz... Olmaz... Sırça köşkü yapmak o kadar kolay değil... Masraf ister, malzeme ister, işçi ister. Bırakın bizi de sırça köşkü olan şehre gidelim! demiş. Ama halk bırakmamış. -Ne lazımsa verelim, kimselerin memleketinden geri kalmak istemeyiz! diye ısrar etmiş.

Oturup hesabını yapmışlar, hemen işe başlamışlar. Üç arkadaş sırça köşkün mimarlığını üstlenmiş. Halk da aralarından işçi seçmiş, arabacı ayırmış. Arabacılar şehrin en büyük meydanına kum taşımaya ve kömür getirmeye başlamış. Bir kısmı da bu işte çalışanlara yiyecek, içecek getirir, giyim eşyası bulurmuş. Nihayet camlar eritilmiş, sırça duvarlar yükselmiş, bir kat tamam olunca üç ahabap içine yerleşmişler, halka demişler ki:

-İşte, sırça köşk oldu demektir. Daha bitmedi, memleketinizin şanına şöhretine yakışacak kadar büyük değil ama o da olur. Şimdi bunu iyi muhafaza etmek lazım, büyütme lazım, adam ayırın, yiyeceği içeceği arttırın, aranızdan seçtiğiniz adamları da dağıtın, biz her işinize bakarız...

Halk, artık bir sırça köşkümüz var, diye sevinmiş. Kendi yiyeceğinden, giyeceğinden ayırıp sırça köşkte oturanlara ve onlara hizmet edenlere vermeye başlamış. Az sonra sırça köşkten emir çıkmış:

Adres | **Address**

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

-Bir kat daha çıkmak lazım. Burası hem bize hem hizmetimize bakanlara dar geliyor.

Arabalar yeniden kum taşımış, sırça köşkün efendileriyle onlara hizmet edenlere, köşkün yapımında çalışanlara sürülerle koyun, çuvallarla ekin, sepetlerle meyve getirmiş. İkinci kat tamam olunca üç ahbap oraya da halk arasından kendi işlerine yarayabilecek olanları seçip yerleştirmişler. Onlar da burada ekmek elden su gölden, çalışmadan başkasının kazancını yiyerek yaşamının tadını alınca sırça köşkün çok gerekli bir şey olduğuna inanmışlar. Hemşerilerini de inandırmak için çabalamışlar.

Bu amaçla sırça köşk sürekli yükselmiş, kat üstüne kat binmiş. İçi oldukça dolmuş, sırça köşke girmenin kolayını bulan oradan çıkmak istemez, bunun tersine dışarda kalanlar yolunu bulup içerde bir yer kapmaya uğraşmış. Ama sırça köşkte oturanlarla onlara hizmet edenleri beslemek de halkı zor duruma sokmuş. Aralarında homurdananlar, öfkeyle konuşanlar çıkmaya başlamış. Bir aralık:

-Sırça köşk lazım, anladık ama bu kadar çok odaya, bu kadar hazır iyiyiciye ne lüzum var? diye şöyle bir görünecek olmuşlar. Üç ahbabın lideri onlara her odanın vazifesini iyice anlatmış:

- İşte demiş, şu odada ben otururum, sırça köşkün başında ben varım, bensiz bu iş yürür mü? Ben olmasam sırça köşkünüz olur muydu?.. Şu odalarsa başyardımcılarımızın... Ta gurbet ellerden gelip sizi sırça köşke kavuşturduk, biz idare etmesek ne köşk kalır ne siz kalırsınız!

Halk:

-Pekâlâ demiş ama bir sürü işçinin ne gereği var? Mesela şu odadaki ne iş görür?

-O mu? Ne diyorsunuz? Sırça köşke giren malların hesabına o bakar, bu malları toplayanların başıdır. O olmasa hiçbiriniz verdiğinizin nereye gittiğini bilemezsiniz. Buna gönlünüz razı olur mu?

-Ee... Şu odadaki?

-Sırça köşke zamanında mal göndermeyenleri, eksik mal gönderenleri, sırça köşkün kadrini kıymetini bilmeyip ona kastedenleri, kötülük etmek isteyenleri arar bulur... Öyle soysuzları serbest bırakmak olur mu?

-Peki, ya şuradaki?

-Sırça köşke girip çıkanların defterini tutar.

-Bunu da anladık, ya bu odadaki?

-Sırça köşkün odalarını süpürtür.

Halk tüm sorularının cevabını almış. Bütün odaların ve bu odalarda boş oturan insanların pek gerekli olduğuna inanmış çünkü bunların kimi sırça köşkün ışığından, kimi yatak döşeginden sorumluymuş. Kimi onun yardımcısı, kimi yardımcısının yardımcısıymış. Eh, artık bir sırça köşk olduktan sonra onun hizmetine bakanlar, sonra bu hizmete bakanların hizmetine bakanlar elbette olacakmış. Ama sırça köşktekiler arttıkça halkta onları doyuracak güç kalmamış. O zaman sırça köşkün adamları gelip herkesin yiyeceğini, giyeceğini zorla almışlar Zorluk çıkaranları götürüp sırça köşkün bodrumuna kapamışlar. Halk, başına kendi sardırdığı bu beladan kurtulmaya kalkışamazmış çünkü sırça köşkün adamları gezdikleri, dolaştıkları yerde onun hiçbir kuvvetin yıkamayacağı kadar sağlam olduğunu söyler; saf kimseleri buna inandırır; inanmayanları ise binbir zulüm, binbir hile ile sustururlarmış. Sırça köşkün de gözü doymak bilmez, istedikçe istermiş. Baştakiler doğuştan tembel oldukları, sonradan gelenler de çalışmayı çoktan unuttukları için kendilerini besleyen halka borçlu olduklarını asla düşünmezlermiş. Yalnız birbirlerine hizmet ederler, halka hiç hizmet etmezlermiş. Ama halk korktuğu için elindekini avucundakini vermiş. Artık bir gün verecek bir şeyi kalmamış çünkü sırça köşkten çıkan

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

bir emirle herkes elindeki son koyunu da vermeye çağrılmış. Getirmişler, teslim etmişler, söve saya dağılmaya başlamışlar. Onların böyle homurdandığını, artık verecek bir şeyleri kalmadığı için korkacak bir şeyleri de olmadığını fark eden bizim ahbabların lideri sırça köşkün balkonuna çıkmış; sesini tatlılaştırıp onlara demiş ki:

-Ey millet, birçok şeyler verdiniz, büyük sıkıntılara katlandınız ama dostun düşmanın hayran olduğu bir sırça köşk elde ettiniz. Onun büyüklüğü, onun parlaklığı yanında üç beş çuval ekin, dört beş davar nedir ki?.. Biz sizin şanınız, şerefmeniz için çalışıyoruz, sizin iyiliğinizden başka bir şey düşünmüyoruz. Bakın, bugün getirip bıraktığımız koyunların bile hepsini yemedik, boğazımızdan kestik, bir kısmını size geri vereceğiz. Bütün koyunların kafaları halka dağıtılsın! Sırça köşkten çıkan birçok hizmetkâr, biraz önce oraya canlı olarak giren, şimdi kesilip, yüzülüp kebab edilmeye başlanan koyunların kafalarını halka dağıtmışlar.

Kelleyi alanlar dağılmak üzereyken içlerinden biri elindeki başa bakarak hayretle bağırmış:

-İyi ama bu başın beynini almışlar!

Lider balkondan seslenmiş:

-Öyle... Fakat siz beyni ne yapacaksınız? Pişirmesini bilmez, ziyan edersiniz!

Başka biri:

-Peki, ya bu başların dili de yok! diye haykırmış. Lider aşağıya doğru eğilmiş:

-Canım, dilin size lüzumu yok! Yemesini beceremezsiniz!

Bir üçüncüsü:

-Yahu, bu kellelerin gözlerini de çıkarmışlar!

Lider ona da cevap vermiş:

-Siz o gözün de nasıl kullanılacağını bilemezsiniz, vazgeçin ondan da...

Bunun üzerine halk, beyinsiz, dilsiz, gözsüz kafalarıyla dağılmak üzereyken, aralarında bıkmış usanmış biri:

-Böyle baş da bana lazım değil! demiş ve boynuzundan tuttuğu kelleyi fırlatmış. İşte o zaman herkesin şaşıracağı bir şey olmuş; hızla gidip sırça köşke çarpan kelle orada -Şangır!..- diye koskocaman bir delik açmış. Halk her şeyden sağlam, hiçbir zaman yıkılmaz, kırılmaz bildiği o koskoca sırça köşkün bu kadar çürük olduğunu görünce elindeki kelleleri art arda ona fırlatmaya başlamış. Sırça köşk çok kısa sürede paramparça olmuş. İçindekilerin çoğu cam kırıklarının altında ezilmiş, kapıya yakın yerlerdeki beş on kişi zor kurtulmuş.

Halk sırça köşkün enkazını çabuk temizlemiş. Dünyada onsuz da yaşayabileceklerini anlamış ve eski hayatına dönmüş. İşini eskisi gibi aralarından seçtiği adamlara yaptırmış ama sırça köşkün kötü hatırasını uzun zaman aklından çıkaramamış. İhtiyarlar çocuklarına ondan bahsederlerken, şu nasihati vermeyi unutmazlarmış:

-Sakin tepenize bir sırça köşk kurmayınız. Ama günün birinde nasılsa böyle bir sırça köşk kurulursa onun yıkılmaz, devrilmez bir şey olduğunu sanmayın. En heybetlisini tuzla buz etmek için üç beş kelle fırlatmak yeter.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124